

E.D. Perry; Sanskrit Primer

L.VII Exercise p. 44

स्तेनः सुवर्णं नृपस्य गृहाच्चोरयति । १ ।
 गुरुर्दण्डेन शिष्यांस्ताडयति । २ ।
 सुतो ऽश्वान्पीडयति । ३ ।
 ऋषिर्जलेन पाणी क्षालयति । ४ ।
 ग्रामाज्जनान्नगरं नयन्ति । ५ ।
 नरौ रूपकाणि गणयतः । ६ ।
 नृपाच्छत्रूणां दण्डो भवति । ७ ।
 रामस्य पुत्रौ जनेभ्यो रामायणं कथयतः । ८ ।
 सुवर्णं पाणिभ्यां तोलयामः । ९ ।
 जनकः पुत्रान्कोपाद्दण्डयति । १० ।
 गृहल्लोका आगच्छन्ति । ११ ।
 पुण्येन साधुर्दुःखानि पारयति । १२ ।
 देवानिव नृपतीं लोकः पूजयति । १३ ।

14. Thieves¹ steal⁴ the people's² money³.
 15. The two boys¹ wash³ their mouths².
 16. The father¹ tells⁵ his sons² (dat.) the reward⁴ of sin³.
 17. The scholars¹ honor³ and⁵ reverence⁴ their teacher².
 18. Ye both bring³ fruits¹ in your hands² and⁵ count² them.
 19. Merit¹ protects³ from misfortune² (abl.).
 20. The charioteers¹ strike⁴ the horses² with sticks³.
 21. In anger¹ (abl.) the king² pierces⁵ the thief³ with a spear⁴.

1. El lladre roba l'or de la casa del rei.
 2. El mestre colpeja als alumnes amb el bastó.
 3. L'auriga/el cotxer turmenta als cavalls.
 4. El savi renta amb aigua les seves mans.
 5. Ells porten (guien) la gent del poble a la ciutat.
 6. Els 2 homes conten les monedes d'or.
 7. El càstic dels enemics ve/ és a causa del rei.
 8. Els 2 fills de Rāma conten el Rāmāyana a la gent (pl.).
 9. Nosaltres pesem l'or amb ambdues mans.
 10. A causa de la còlera el pare castiga als seus fills.
 11. Les gents venen de casa.
 12. L'asceta venç els mals amb la virtut/el mèrit.
 13. La gent (el poble) honra als reis com a deus.

स्तेना जनस्य धनं चोरयन्ति । १४ ।
 बालौ मुखे क्षालयतः । १५ ।
 जनकः पुत्रेभ्यः पापस्य फलं कथयति । १६ ।
 शिष्या गुरुं नमन्ति पूजयन्ति च । १७ ।
 फलानि पाणिभिरानयथो गणयथश्च । १८ ।
 instr. o també genitiu "... पाणिषु आनयथो"
 पुण्यं दःखाद्रक्षति । १९ ।
 सूतोऽश्वान्दण्डैस् तादयन्ति । २० ।
 कौपान्नृपः स्तेनं कुन्तेन विध्यति । २१ ।

L.VIII Exercise p.47-48

वायोर्बलेन तरवः कम्पन्ते । १ ।
 असिनाद्यारयो म्रियन्त इत्यत्र नृपो भाषते । २ ।
 वसूनां राशीन्नृपतीन्कवयो ऽर्थयन्ते । ३ ।
 शास्त्रे अधुना शिक्षामह इति पत्रे हरिर्लिखति । ४ ।
 पापाद्दुःखं जायते । ५ ।
 शिष्याणां विनय उद्योगश्च गुरुभ्यो रोचेते । ६ ।

6. La diligència i disciplina dels alumnes agraden als dos mestres.

अधर्माय न धर्माय यतेथे । ७ ।
 विष्णोः सूक्ते ऋषी लभेते । ८ ।
 अत्रर्षिर्भानुं वन्दते । ९ ।
 अग्नी ईक्षते बालः । १० ।
 धनेन पशूं लभध्वे यज्ञाय । ११ ।
 सदा गुरोः पादौ बालाः सेवन्ते । १२ ।
 फले अत्र मनुष्यस्य पाण्योस्तिष्ठतः । १३ ।
 सहेते अनर्थं साधू । १४ ।
 वनेष्विहर्क्षा वसन्ति । १५ ।

1. Els arbres tremolen per la força del vent.
 2. El rei diu: avui aquí els enemics moren per l'espasa.
 3. Els poetes demanen als reis munts de riqueses.
 4. Hari escriu en la carta: ara aprenem els 2 tractats
 5. El dolor neix del pecat.
 6. Vosaltres dos us esforceu per la virtut i no pel vici.
 7. Els 2 savis reben de Viṣṇu l'himne Vèdic.
 8. Aquí el savi saluda/honra al Sol.
 9. El noi contempla 2 focs.
 10. Vosaltres aconseguíu mitjançant el diner animals pel sacrifici.
 11. Vosaltres aconseguíu mitjançant el diner animals pel sacrifici.
 12. Els nois honoren sempre els peus del mestre.
 13. Els 2 fruits están aquí a les mans de l'home.
 14. Els 2 ascetes aguanten la desgràcia.
 15. Els osos viuen aquí, en els boscos.

क्षत्रिया ऋषी सेवन्ते । १६ ।

16. Els guerrers honren als 2 savis.

17. The two houses⁴ yonder⁵ tremble⁶ by the power³ (instr.) of the oceans's¹ waves².

Dos cases allà lluny tromolen -per/a causa de- la força de les oles de l'oceà.

उदाधेर्वीचीन्बलेन गृहे तत्र कम्पते । १७ ।

18. The father³ beholds⁴ his son's¹ face². El pare contempla el rostre del fill.

पुत्रस्य मुखं जनकः ईक्षते । १८ ।

19. "We strive³ after the advantage² of the scholars¹" thus⁴ speak⁶ the teachers⁵.

"Ens esforcem pel bé dels estudiants" diuen els mestres.

शिष्यानांहिताय यतामहे इति आचार्या भाषन्ते । १९ ।

20. The children² ask⁴ their father¹ for food³ (accus.). El nen demana al seu pare menjar.

जनकं बालः भोजनमर्थयते । २० ।

21. In the forest¹ yonder² elephants³ are fighting⁵ with bears⁴.

En el bosc allà lluny els elefants lluiten amb osos.

वने तत्र गजा ऋक्षैर्युध्यन्ते । २१ ।

22. The two sūdras³ serve⁴ the two aryans¹ here². Aquí els 2 sūdras atenen als 2 brahmans.

द्विजात्यत्र शूद्रौ सेवेते । २२ ।

23. Fruits¹ please³ the children². Les fruites agraden als nens.

फलानि बालेभ्यो रोचन्ते । २३ ।

24. Whence¹ do ye receive³ money²?. D'on obteniu diner?

कुतो धनं लभध्वे । २४ ।

25. Now¹ the two seers² begin⁴ the sacrifice³. Ara els 2 savis inicien el sacrifici.

अधुनार्षी यज्ञमारभेते । २५ ।

L.IX Exercise p. 50-51

रत्नं रत्नेन संगच्छते । १ ।

1. La joia va junt amb el tresor. La joia s'ajunta amb la joia.

यदा विहगा व्यधं पश्यन्ति तदा सहस्रोत्पतन्ति । २ ।

2. Quan els ocells veuen al caçador, llavors tot d'un cop/de sobte s'enlairen.

सत्यं हृदयेषु मृगयन्त ऋषयः । ३ ।

3. Els savis cerquen la veritat en els cors.

हरेः कन्यां रामः परिणयति । ४ ।

4. Rama porta al voltant del foc nupcial/casa la filla de Hari.

विष्णोहरेश्च भार्ये कन्याभिः सहागच्छतः । ५ ।

5. Les dones de Viṣṇu i Hari venen juntes amb les filles.

रामो विष्णुश्च देवाञ्छरणं प्रपद्येते । ६ ।

6. Rāma i Viṣṇu atènyen el refugi dels dues/-prenen refugi en-

भिक्षया रामस्य शिष्यौ वर्तेते । ७ ।

7. Els 2 deixebles de Rāma viuen de l'almoïna.

यदा जना गङ्गायां म्रियन्ते तदा स्वर्गं लभन्ते । ८ ।

8. Quan els homes (la gent) moren en el Ganges llavors obtenen el cel.

Quando las gentes mueren en el Ganges, entonces reciben/alcanzan el cielo.

कन्याया अन्नं यच्छत्यृषेभार्या । ९ ।

9. La dona del savi forneix/dóna aliment/menjar a la noia.

वन ऋक्षेष्विषून्मुञ्चन्ति व्याधाः कृष्णौ च म्रियेते । १० ।

10. En el bosc els caçadors llancen sagetes als osos i (en) moren 2 negres.

द्विजातीनां भाषां शूद्रा नावगच्छन्ति । ११ ।

11. Els çudras no comprenen la parla dels brahmans.

हे शिष्या नगरस्य रथ्यासु साधूनां भार्याभ्यो ऽद्य भिक्षां लभध्वे । १२ ।

12. Oh escolars, en els carrers de la ciutat avui obteniu/rebeu almoïna de les dones dels ascetes.

अत्र छायायां प्रभूता विहगास्तिष्ठन्ति । १३ ।

13. Aquí a l'ombra romanen/hi han molts ocells.

क्षत्रियस्य बालावृषिरुपनयति । १४ ।

14. El savi inicia/porta/condueix als 2 nois del guerrer.

15. The two scholars¹ beg² much² alms³ from the wives⁵ of the householders⁴.

Els 2 escolars capten moltes almoïnes de les dones dels cap de familia.

शिष्यो प्रभूता भिक्षा गृहस्थानां भार्याभ्यो भिक्षेते । १५ ।

16. At Prayaga¹ the Ganges² unites⁴ with the Yamunā³. A Prayaga el Ganges s'uneix amb el Yamunā.

प्रयागे गङ्गा यमुनया संगच्छते । १६ ।

17. Bad¹ men² do not⁴ reach⁵ heaven³. Els homes malvats no obtenen el cel.

पापा नराः स्वर्गं न लभन्ते । १७ ।

18. O Viṣṇu¹, today³ Śiva² marries⁷ Gangā⁶, Hari's⁴ daughters⁵.

Oh Viṣṇu, avui Śiva es casa amb Gangā, la filla de Hari.

हे विष्णो शिवो ऽद्य हरेः कन्यां गङ्गां परिणयति । १८ ।

19. In the battle¹ the kings³ fight⁴ with arrows² and⁶ conquer⁷ their enemies⁵.

En la batalla els reis lluiten amb sagetes i guanyen als enemics.

रण इष्भिर्नृपा युध्यन्ते शत्रून् जयन्ति । १९ ।

20. Here² in the street³ the two kings¹ dismount⁶ from their black⁴ horses⁵.

Aquí al carrer, els 2 reis, baixen dels seus cavalls negres.

नृपावत्र रथ्यायां कृष्णाश्वाभ्यां अवरोहतः । २० ।

21. The seer's² two sons³ are eminent⁴ in learning¹. Els 2 fills del savi brillen/llueixen en coneixement.

विद्ययार्षिस्य पुत्रौ शोभेते । २१ ।

22. From fear³ of the wicked¹ hunters² (abl.) two birds⁴ fly up⁵.

2 ocells s'enlairen per por als malvats caçadors.

पापव्याधेभ्य भयात्विहगा उत्पततः । २२ ।

23. At twilight¹ (loc. d.) the seers² reverence⁴ the gods³. En el crepuscle els savis honren als deus .

संध्ययो ऋषी देवान्नमतः । २३ ।

24. In the street² of the village¹ the teacher³ and⁵ the scholar⁴ meets.

El mestre i l'estudiant es troben en el carrer del poble.

ग्रामस्य रथ्यायां आचार्यः शिष्यः च संगच्छेते । २४ ।

25. We two sacrifice² to the gods¹ for ourselves; we do not⁴ sacrifice⁵ for Hari⁵.

Nosaltres 2 fem ofrenes als deus per a nosaltres, no ofrenem per a Hari.

देवान्यजावहे हरये न यजावः । २५ ।

[Tª del sacrifici: el deu que se sacrifica va en Accusatiu, l'ofrena va en Instrumental i la persona per a qui se sacrifica va en Datiu.]

L.X Exercise p. 53-54

रामेण पुत्रावद्योपनीयेये इति श्रूयते । १ ।

1. Se sent a dir que avui els 2 fills són iniciats per Rāma.

ऋषिर्नृपेण धर्मं पृच्छयते । २ ।

2. El savi es preguntat pel dharma pel rei.

घटौ घृतेन पूर्यते । ३ ।

3. Els 2 pots són emplenats amb mantega.

विहगाः पशैर्बध्यन्ते । ४ ।

4. Els ocells són lligats/fermats amb cordes.

- जनैर्नगरं गम्यते । ५ । 5. La ciutat és assolida pels homes.
- हे शिष्या गुरुणाह्वयध्वे । ६ । 6. Oh deixeples, sou cridats/convocats pel mestre.
- नरैः कटाः क्रियन्ते । ७ । 7. Les estores són fetes pels homes.
- कविभिर्नृपाः सदा स्तूयन्ते । ८ । 8. Els reis són sempre lloats pels poetes.
- प्रभूता भिक्षा गृहस्थस्य भार्यया भिक्षुभ्यो दीयते । ९ ।
9. Per (mitjançant) la dona del cap de família abundant almoïna es (re)parteix als renunciants/ascetes.
Abundant almoïna del cap de família es donada als renunciants per la seva dona.
- कन्याभ्यां गीतं गीयते । १० । 10. La cançó és cantada per les 2 noies.
- स्तेनैर्लोकानां वसु चोर्यते । ११ । 11. El diner de la gent és robat pels lladres.
- इषुभी रणे ऽरयो नृपतिना जीयन्ते । १२ । 12. En la batalla els enemics són vençuts amb sagetes pel rei.
- हे देवौ साधुभिः सदा स्मर्येथे । १३ । 13. Oh, els 2 deus són sempre recordats pels ascetes.
- दण्डेन बालाः शिष्यन्ते । १४ । 14. Els nois són castigats amb el bastó.
- प्रभूतः काष्ठानां भारो नरेणोह्यते । १५ । 15. Un gran feix de llenya es portat per l'home.
- अश्वेन जलं पीयते । १६ । 16. L'aigua és beguda pel cavall.
- धर्मेण राज्यं शिष्यते नृपेण । १७ । 17. El regne es governat pel rei amb justícia (dharma).
- सर्पेण दश्येते नराठ । १८ । 18. Els 2 homes són mossegats per la serp.
- सूतेनाश्वस्ताड्यते ॥ १९ ॥ 19. El cavall és colpejat pel cotxer/auriga.
20. Grain² is scattered³ for the birds¹. El gra és escampat pels ocells. विहगैर्धान्यमुप्यते ॥ २० ॥
21. Garlands¹ are twined³ (use bandh) by the maidens². Els collars són nuats/lligats per les noies/doncelles.
माला कन्याभिर्बध्यन्ते ॥ २१ ॥
22. Again² Hari¹ is praised⁴ by Rāma³. Un altre cop Hari es lloat per Rāma. हरिर्पुनरामेण स्तुयते ॥ २२ ॥
23. Viṣṇu¹ drinks⁴ water³ from his hand².
Viṣṇu veu aigua de la seva ma. El agua es bebida con la mano de Viṣṇu.
विष्णुन पाणिन जलं पीबते ॥ २३ ॥
24. 'Pleasantly¹ (sukhena) one sleeps³ in the shade²'; so⁴ says the people⁶.
La gent diu: "A l'ombra hom dorm plaentment.
En la sombra se duerme placenteramente", eso dice la gente.
सुखेन छायायां सुप्यत इति वदति लोकः ॥ २४ ॥
25. Both seers¹ sacrifice². Ambdós savis sacrifiquen. ऋषी यजतः ॥ २५ ॥
26. The father¹ sets⁴ hopes² on his child³ (loc.). El pare posa esperances en el nen.
जनक आशाः शिशौ दधाति ॥ २६ ॥
27. The scholar³ neglects⁴ the teacher's¹ command². L'estudiant negligeix l'ordre del mestre.
आचार्यस्य आज्ञां शिष्यो जहाति ॥ २७ ॥
28. The two scholars¹ think³ about their text-book² (nom.). Els estudiants reflexionen sobre el llibre de text.
शिष्यौ शास्त्रं ध्यायतः ॥ २८ ॥
29. Grain² is sown³ in the fields¹. El grà és sembrat en els camps. क्षेत्रेषु धान्यं उप्यते ॥ २९ ॥
30. They play² with dice¹ (impers. pass.). Juguen a daus. अक्षैर्दिव्यन्ते ॥ ३० ॥
31. The king's¹ commands² are received⁵ by the obedient³ servants⁴.
Les ordres del rei són rebudes pels obedients servents. नृपस्याज्ञा विधेयैर्भृत्यैर्गृह्यन्ते ॥ ३१ ॥
32. The man¹ digs³ in the field². L'home cultiva en el camp. नरः क्षेत्रे खनति ॥ ३२ ॥

L.XI Exercise p. 56

- नृपतिर्नगरीं सेनयाजयत् । १ । 1. El rei conquerí la ciutat amb l'exèrcit.
- कवयः सभायां काव्यान्पठन् । २ । 2. Els poetes recitaren poemes a l'assemblea.
- दास्यो ऽन्नमानयन् । ३ । 3. Les criades/servents portaren el menjar. (a+ni>portar [traer ≠ de llevar])

- देवीर्देवांश्च हरिरपूजयत् । ४ । 4. Hari adorà/oferí sacrifici a deeses i deus.
साधोः पत्न्या भिक्षवे रूपकाणि दीयन्ते । ५ ।
5. Les peces d'or són donades al mendicant per (part de) la dona del bon home.
नदीषु मत्स्यानपश्याम । ६ । 6. Vam veure peixos en els rius.
पुस्तकं पुत्र्या अयच्छद्विष्णुः । ७ । 7. Viṣṇu donà el llibre a la filla.
नगर्या रथ्यासु गजावभ्राम्यताम् । ८ । 8. Els 2 elefants erraben/bagarejaren pels carrers de la ciutat.
पृथिव्याः प्रभूता विहगा उदपतन् । ९ । 9. Molts ocells s'enlairaren/aixecaren vol de terra.
गृहं नद्याः पूरणोद्यते । १० । 10. La casa és emportada/enduta pel corrent del riu.
पत्नीभिर्नरा नगर आगच्छन् । ११ । 11. Els homes tornaren a la ciutat amb (llurs)les mullers.
यदा शिवो विष्णुश्च ग्रन्थमपठतां तदार्थं नावागच्छाव । १२ ।
12. Quan Śiva i Viṣṇu recitaren l'obra (literària) llavors nosaltres dos no vam comprendre el sentit.
शिष्या गुरोर्गृहं प्राविशन्नुपाविशंश्च कटयोः पृथिव्याम् । १३ ।
13. Els alumnes van entrar a la casa del mestre i van seure a terra en les 2 estores/catifes.
14. When¹ ye besought⁴ (prapad) the king² for protection³ (acc.) then⁵ ye were⁷ (stha) in misfortune⁶.
Quan ambdós buscaveu protecció al rei llavors foreu desafortunats.
यदा नृपं शरणंप्रापद्येथं तदा दुःखे ऽतिष्ठतम् । १४ ।
Quan hi ha un prefix l'a de l'imperfecte es posa entre el prefix i el verb conjugat.
15. In the tow rivers¹ Gangā² and⁴ Yamunā³ it is⁶ (vartate) high-water⁵.
En els dos rius Gangā i Yamunā hi ha crescuda d'aigua.
नद्योः गङ्गायमुनाच पूरो वतते । १५ ।
[Ganga y Yamuna: per ser apostos ancara que refereixin a un locactiu se expressen en nominatiu]
16. the two women¹ sang⁴ a song of praise³ about Rāma².
Les 2 dones cantaven un cant d'alabança sobre/a Rāma
नार्यो रामस्य स्तोत्रमगायताम् । १६ ।
17. O¹ seers², why³ do ye both sacrifice⁶ to the goddesses⁴ with melted butter⁵?
Oh savis, per què vosaltres 2 sacrifiqueu les deeses amb mantega clarificada.
हे ऋषी कुतो देवीघृतेन यजथः । १७ ।
La divinitat va en acc. i les coses que ofereixes van en inst. . En la T^a del sacrifici, allò que ofereixes es la pròpia divinitat (≈ Crist.).
18. The queen's¹ women-servants² brought⁶ jewels³ and⁵ precious stones⁴.
Les criades de la reina van portar joies i pedres precioses.
देव्या दास्यो रत्नानिमणीश्चानयतन् । १८ ।
19. In anger¹ (abl.) the teacher² struck⁴ the scholar⁵ with his hand³.
Degut a la còlera, el mestre pegà a l'alumne amb la mà
कोपाद् गुरुहस्तेनातडच्छिष्यम् । १९ ।
20. The two servants¹ brought⁵ water⁴ from the cistern³ in pots².
Els 2 servents portaven aigua del llac amb pots de fang.
दासौ घटैर्वाप्या जलं आहरताम् । २० ।
21. Ye cut off⁴ (imperf.) wood³ from the trees² with the axe¹.
Vosaltres dos tallaveu fusta dels arbres amb la destal
परशुना वृक्षाद् काष्ठं अवाकृन्तम् । २१ ।
22. The seer¹ praised⁶ Indrāni⁴, Indra's² consort³, with hymns⁵.
El savi alabava amb himnes a Indrāni, la muller d'Indra.
ऋषिरिन्द्रस्य पत्नीन्द्रणीं सूक्तैरशंसत् । २२ ।
Un apuesto es por ejemplo; "Pedro, rei de ..., ..."

L.XII Exercise p. 58

मक्षिका व्रणमिच्छन्ति धनमिच्छन्ति पार्थिवाः नीचाः कलहमिच्छन्ति शान्तिमिच्छन्ति साधवः ॥ १ ॥

Les mosques desitgen/cerquen la ferida, els prínceps desitgen/cerquen la riquesa,
les gents vils/mesquins desitgen la baralla, els homes sants desitgen/cerquen la pau.

शान्त्यर्षय इह शोभन्ते । १ ।

1. Aquí els savis resplendeixen amb pau. Aquí los sabios se excelen por la paz.
[śantyarshayas = śantya (inst.) + R̥ṣayas (nom.) (a/a + R/ R̥ = ar) / √ subh (āt) = fer goig, ser bell, resplendir (el guna d'u és o)]

श्रुतौ बहीषु स्मृतिषु च धर्म उपदिश्यते । २ ।

2. El dharma és ensenyat en el coneixement revelat i en les abundants tradicions sagrades.
En la tradición oral y en muchos textos sagrados el dharma es enseñado.

रात्र्यां स्वप्नं न लभामहे । ३ ।

3. A la nit no aconseguim (prendre) el son. No conseguimos dormir por la noche.
[*declinació alternativa d'i: es declina com ī / √ labh (At) = aconseguir]

बही कीर्तिं धृत्याविन्दन्नृपतिः । ४ ।

4. El rei adquirí molta glòria amb el (a causa del/mitjançant el) seu coratge.
Por medio del coraje adquirió el rei mucha gloria.
[dhṛtya (inst.) amb el coratge/ a-vindat (t > n) √ vid = adquirir]

पुण्येन मुक्तिं लभध्वे । ५ ।

5. Vosaltres assolíu la lliberació mitjançant el mèrit. Por el mérito vosotros recibíis la salvación.

बहूनिषून्रणे ऽरिष्वक्षिपन्नृपतिः । ६ ।

6. En la batalla, el rei llançà moltes sagetes als enemics.
[bahūn iṣūn (Acc.pl.); ariṣu (loc.pl.) + a-kṣipat (t > n) √ kṣip llançar (u/ū + a = va)]

हन्वामश्वं लध्वा यष्ट्याताडयम् । ७ ।

7. Amb un bastó prim, vaig colpejar als cavalls en la mandíbula. [hanu (f) + aśva / a-tāḍyam √ taḍ colpejar, picar]

नृपतेर्बुद्धा क्षत्रियाणां कलहो ऽशाम्यत् । ८ ।

8. La baralla dels guerres fou extingida degut a la intel·ligència del rei.
[nṛpater (s > r) (abl.) buddha (inst.), kṣatriyaṇām (gen.) / √ sam extinguir-se, convertir-se]

शूद्राणां जातयो नीचा गण्यन्ते । ९ ।

Els naixements dels śudras són considerats insignificants.

द्विजातीनां जातिषु ब्राह्मणा मुख्याः । १० ।

Entre/En els naixements dels "nascuts dos vegades", estàn/es troben els principals brahmans.
[dvijatanām (gen.); jātiṣu (loc.)]

धर्मो भूत्यै कल्पते । ११ ।

El dharma condueix a la prosperitat.

जात्या क्षत्रियौ वर्तेथे । १२ ।

Conforme a la casta ambdos són kṣatriya. [√ vṛt ser, existir, subsistir]

भूमेर्भागं ब्रह्मणायायच्छत्पार्थिवः । १३ ।

El príncep concedí una part de la terra al sacerdot. [bhūmes (gen.) brahmaṇaya (dat.); √ yam donar, facilitar, proporcionar]

अश्वा अश्राम्यन्भूमावपतंश्च । १४ ।

Els cavalls es van cansar i caigueren al terra.
[√ sram → śramyati: cansar-se, hastiar-se; bhūmau + apatam = bhūmava (au+a=ava)]

15. Viṣṇu³ rejoice⁴ at the devotion² (inst.) of the pious¹ (pl.), and⁶ give⁷ deliverance⁵.

Viṣṇu es complau amb la devoció dels piadosos i dóna l'alliberament.

साधूनां भक्त्या विष्णुः तुष्यति मुक्ति च ददाति । १५ । [√ tuṣ = satisfier-se, complaure's amb]

16. Men³ of many¹ castes² dwelt⁵ in the city⁴. Gent de moltes castes viuen a la ciutat.

प्रभूतायां जातीनां नरो नगरेऽवसन्ति । १६ ।

17. The birds¹ see³ the hunter², and⁵ fly up⁶ from the ground⁴.

Els ocells veuen el caçador i prenen vol del terra.

विहगा व्याधं पश्यन्ति भूमेर्चोत्पतन्ति । १७ ।

18. By the power² of intelligence¹ we overcame⁴ adversity³.

Vam superar l'adversitat amb el poder de l'intel·ligència.

बुद्धेर्वलेन दुःखमपारयाम । १८ ।

19. The cowherd¹ guards⁴ the cows³ in the wood². El vaquer guarda les vaques en el bosc.
गोपो वने धेनूर्गोपयति । १९ ।
20. By intelligence¹ and³ diligence² ye acquire⁶ much⁴ glory⁵.
Mitjançant intel·ligència i empenta adquireixes molta glòria.
बुद्धियोगेन च प्रभूतं कीर्तिं विन्दसे । २० । [budhiya + udyogena = budhiyodyogena]
21. The poem¹ tends⁴ to the poet's² glory (two datives)³. El poema porta al poeta a la glòria.
काव्यं कवये कीर्तये कल्पते । २१ । [√ klp = conduire, ...]
22. For prosperity¹ we bow before³ Śiva² (acc.). Per la prosperitat ens inclinem davant de Śiva.
भतये शिवं नमामहे । २२ ।
23. The reins¹ are being fastened⁴ (bandh) to the horse's² jaws³ (loc.).
Els regnes estan sent lligades a les mandíbules del cavall.
रश्मयोऽश्वस्य हनुषुबन्ध्यन्ते । २३ ।
24. In the night¹ we both read³ (impf.) holy writ². A la nit, nosaltres dos llegim la escriptura revelada.
रात्रौ श्रुतिमपठाम । २४ ।

L.XIII Exercise p. 61-62

लोभात्क्रोधः प्रभवति लोभात्कामः प्रजायते ।
लोभान्मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्य कारणम् ॥ २ ॥

De la cobdícia sorgeix la còlera, de la cobdícia neix el desig
i de la cobdícia neix (també) la il·lusió i la destrucció. La cobdícia és causa del pecat.

नृपतिर्ऋषिणा पापात्प्रत्यषिध्यत । १ । El rei fou reixat pel savi a causa del pecat.
[prati + sidh → pratiśedhati (prohibir, negar, obstaculitzar) > prati + a + śidhyata]

हरेर्भार्यायां चारवः पुत्रा अजायन्त । २ । De (en) la dona van nèixer els fills macos de Hari.

धीरं पुरुषं श्रियः सदा निषेवन्ते । ३ । Les riqueses sempre freqüenten al home ferm/savi/constant.

पार्थिवस्याज्ञां शत्रू अत्यक्रमेताम् । ४ । Ambdós enemics transgrediren l'ordre del príncep.
[ati + kram → atikramati/atikramate (violar, traspasar, anar més enllà) > ati + a + krametam]

पद्मं श्रिया (gen.) वसतिः । ५ । La morada de la fortuna és la flor del lotus.

धियो बलेन पुरुषा दुःखानि पारयन्ति । ६ । Els humans vencen les misèries amb la força de l'enteniment.

रथो ऽध्यष्टीयत रामेण । ७ । La carroça fou dirigida per Rāma. [adhi + √ stha]

कवेर्गृहं श्रियाशोभत । ८ । La casa del poeta resplendia gràcies a la deesa de la fortuna.

शिशू आहूयेथां जनन्या । ९ । O nens (dual), foreu cridats per la mare.

भानुमैक्षतर्षिः । १० । El savi contemplà el Sol. [bhanum + a + ikṣta + ṛṣih > bhanumaikṣta]

(¿per qué <ai> i no <e>? – regla de sandhi: Perry XI, n. 179:

“Si el temps present comença amb vocal, l'augment és sempre vṛddhi (a, ai, au, ar) i no guṇa.”)

गुरोरनुज्ञया कटे शिष्यावुपाविशताम् । ११ । Els 2 alumnes van seure a l'estora, amb el permís del mestre.

मुनिरीश्वरस्य सृष्टिं ध्यायति । १२ । El savi rmedita/contempla la creació de Déu.

क्षेत्रेषु धन्यं निष्पद्यते । १३ ।

El gra creix en les camps. [niṣ + pad → niṣpadyate]

गुरवो ग्रन्थान् रचयन्ति शिष्याश्च पुस्तकानि लिखन्ति ॥ १४ ॥

Els mestres componen les obres literàries i els deixebles escriuen els llibres.

15. The goddess of fortune was born from the ocean.

श्री समुद्रात् उदजायत

16. Why did ye hold your ears shut? (pass. constr.) Porqué ambos mantuvisteis los oídos cerrados.

कुतः कर्णान्प्यधीयेथाम्

17. "The Śūdras spoke the language of the Aryans": thus answered (impers. pass.) the Brāhmanas.

Los Brāhmanes respondieron: "Los Śūdras hablaban la lengua de los Arios".

शुद्रा द्विजातीनांभाषां अवदनिति ब्रह्मणैः प्रत्यभाषयन्त [prati + a+ bhaṣanta]

18. By its cleverness the dove was freed from the net.

Gracias a su inteligencia la paloma fue liberada de la red.

बुद्धेः जालात् कपोतसमुच्चयत

19. The teacher girded both boys with the girdle. El profesor ciñó a ambos chicos con el cinto/cordón.

गुरुं मेखलया बालौ समनह्यत

20. When the scholar's modesty disappeared, then the law was offended against.

Cuando desapareció la modestia del estudiante, entonces fue ofendida la ley.

यदा शिष्यस्य ह्रीर्व्यनश्यत तदा धर्मः प्रत्यहनत

21. Whence did ye get (√ labh) the white cows? ¿De dónde obtuvisteis vosotros dos las vacas blancas?

कुतः श्वेतास्धेनूसलभेताम्

22. The whole earth was ruled by the great king.

महाराजेन कृत्स्ना भूमिः प्राभवयत

23. For prosperity (dat.) we took refuge with the king. (pra-pad)

भूतये नृपतिं शरणं प्रापद्यामहि

24. Two law-books were composed by Viṣṇu.

विष्णुना स्मृत्यरचयेतम्

25. The milk of the black cow is drunk by both children.

शिशुभ्यां कृष्णधेनोः क्षीरं पिबयते

L.XIV Exercise p. 64-65

धर्मं चरत माधर्मं सत्यं वदत मानृतम् ।

दीर्घं पश्यत मा ह्रस्वं परं पश्यत मापरम् ॥ ३ ॥

Realitzeu la justícia no la injustícia, digueu la veritat no la falsetat.
mireu profund no breu, mireu allò transcendent no allò intrascendent.

Haced lo justo no lo injusto, decid la verdad no la mentira,
contemplad lo duradero no lo breve (mirad a lo lejos no cerca),
contemplad lo transcendente no lo intrascendente.

जयतु महाराजश्चिरं च कृत्स्नां भुवमधितिष्ठतु । १ ।

Que per llarg temps/permanenent el gran rei conquereixi i governi tota la terra.

यागं गच्छतं सुखेन च तत्र निवसतम् । २ । Aneu ambdós a Prayāga amb alegria i establiu-se allí.

सुन्दर्या भ्रवौ वक्रे दृश्येते । ३ ।

Les celles corbes es veuen belles.

[Verbos en pasiva o refleja (voz media) con el sujeto acompañado de varios adjetivos en nominativo.]

गुरव आसने निषीदन्तु भुवि शिष्याः । ४ ।

Que els gurus s'asseguin a la cadira, els deixebles al terra.

सुषामिः सह श्वश्रूणां कलहः प्रार्वतत । ५ । Acabeu la baralla de sogres amb nores.

हे क्षत्रियाः कुन्तान्क्षिपतेषून्मुञ्जत पापाञ्जत्रून्दण्डयतेति क्रोधान्नृपतिरभाषत । ६ ।

Degut a la còlera el rei digué: "O Guerrers, llanceu llances i lliureu saetes, castigueu als enemics malvats".

अतिथिं पृच्छतु रात्रौ कुत्र न्यवस इति । ७ । A la nit que preguntí al convidat: on vivies?

श्वर्वाः कोपाच्छोचतः सुषे । ८ । Les dos nores pateixen a causa de la ira de la sogra.

वध्वाः स्निह्यत्यृषिः । ९ । El savi sent afecte per la dóna.

पाटस्याभ्यासाय शिष्यावागच्छतामिति गुरोराज्ञा । १० ।

L'ordre del mestre és: que ambdós estudiants compreguin la recitació de la lliçó.

जुह्वाम्नौ घृतं प्रास्यानि । ११ । Abocaré al foc la mantega fosa amb la cullera sacrificial.

हे वधु वाप्या जलमानय । १२ । O dona, porta aigua de la cisterna.

जुह्वां घृतं तिष्ठति । १३ । La mantega derritida romà a la cullera sacrificial.

भ्रुवोरधस्तान्नेत्रे वर्तेते । १४ । Els dos ulls són sota les dos celles.

15. The women sing the praises (singular) of Indraṇi (pass. constr.)

वधूभिरिन्द्रण्याः स्तुतिर्गीयते । १५ ।

16. "Study ye holy writ and the sciences, speak the truth, honor your teachers":
thus¹ is the prescription³ of the text-books² for scholars⁴ (gen.).

श्रुतिं शास्त्रं चाभ्यस्यतम् स्तयं भाषतमाचार्यान्नमतमिति शास्त्रानामादेशः शिष्यानां भवति । १६ ।

17. Let kings protect their subjects and punish the wicked: thus is the law not offended (ha pass.).

नृपाः प्रजाः रक्षन्तु पापं दण्डयन्तु चेति धर्मः न प्रतिहनयते । १७ ॥

18. O women, reverence your mothers-in-law. हे वध्वः श्वश्रूर्नमत । १८ ॥

19. Let not the coachman strike or torment the horses.

सूतोऽश्वान् मा ताडतु वा पीडतु । १९ ॥

20. "Bring the jewels": thus the two maid-servants were commanded by the queen.

रत्नान्याहरतमिति देव्या दास्यावादिशयताम् । २० ॥

21. Let us with two spoons drop water on the altar.

जुहूभ्यां वेदौ जलं सिञ्चाम । २१ ॥

22. "Let us play with dice* for money" (instr.): thus spoke the two warriors (pass.).

Juguemos con/a los dados con/por dinero, eso fue dicho por los 2 guerreros.

धनेनाक्षेन दीव्याम क्षत्रियभ्यामुच्चत इति । २२ ॥

* en inglés es tanto singular como plural

23. "To-day let me initiate (imv.)*¹ my two sons": thus says the Brāhman.

अद्य पुत्रावुपनयानि*² ब्राह्मणो वदतीति । २३ ॥ *¹ imperativo, *² opcional también upaniyani

24. Let the men dig a cistern.

नरां वापीं खनन्तु । २४ ॥

L.XV Exercise p. 67-68

दुर्जनस्य च सर्पस्य वरं सर्पो न दुर्जनः ।
सर्पो दशति कालेन दुर्जनस्तु पदे पदे ॥ ४ ॥

Entre la mala gent i la serp millor la serp que no la mala gent.
La serp pica de tant en tant, el brètol a cada pas.

आचार्य लभस्व प्रायश्चित्तं समाचरेति पापं द्विजातय आदिशन्ति । १ ।

Els brahmans ordenen al malvat: "fes la penitència, troba un mestre".
Los brahmanes/arios ordenan al malo: cumple totalmente la penitencia, únete al maestro.

काव्यानि रचयाम कीर्तिं विन्दाम नृपतीनाश्रयामहै श्रियं लभामहा इति कवयो वदन्ति । २ ।

El poetes diuen: componguem poemes, obtinguem la glòria, que els reis ens protegeixin, rebem a Śrī.
Dicen los poetas: "compongamos poemas, obtengamos la gloria, protéjanos los reyes, recibamos la fortuna/a Śrī "

स्वसुगृहि कन्ये न्यवसताम् । ३ ।

Les 2 noies habitaren a la casa de la germana. [nyavasatām > ni + a + vas]

नृपे रक्षितारि सुखेन प्रजा वसन्ति । ४ ।

Siendo el rei protector los súbditos viven con felicidad/felizmente*.
[Locativo absoluto > gerundio o atemporal (Mientras el rei protege los súbditos viven felizmente).
* El instrumental se puede traducir como adverbio.]

धर्माय देवान्यजावहा अर्थाय कीर्तये च सभासु पण्डितैः सह विवदावहा इति ब्राह्मणस्य पुत्रयोर्निश्चयः । ५ ।

La decisió dels 2 fills del brahman és: sacrifiquem als deus per la riquesa i la glòria,
argumentem junt amb els letrats en la cort.

La decisión de los 2 hijos del brahman es: "sacrifiquemos a los dioses por el dharma para (conseguir)
riqueza y gloria, disputemos/argumentemos/debatamos junto con los pandits/letrados en los consejos.

मुक्तय ईश्वरः सृष्टेः कर्ता मनुष्यैर्भक्त्या सेव्यताम् । ६ । [muktaye (dat.) + i-...]

Que el senyor artífex de la creació sigui honrat amb devoció humana per a la lliberació.
Que el señor hacedor de la creación sea honrado por los humanos con devoción con el fin de
obtener la liberación*. [* dativo de propósito]

नृपतयः प्रजानां रक्षितारो दुर्जनानां च शास्तारो वर्तन्ताम् । ७ ।

Sean los reyes protectores de los súbditos y castigadores de los malvados.

शास्त्रस्य कर्त्रे पाणिनये नमः । ८ ।

Honor a Paṇini el hacedor de los tratados*.

* Śastrasya (gen. sing.): palabra singular traducida normalmente al plural despues de una palabra que donote sujeto o un colectivo de personas, aplicándose entonces a todo el cuerpo de enseñanzas de este sujeto o colectivo.

लोकस्य स्रष्टृभ्यो वसूनां दातृभ्यो देवेभ्यो नमो नमः ॥ ९ ॥

Honor als deus, honor als creadors del món, als donadors de bens.
Honor a los dioses, a los creadores del mundo concededores de las riquezas.
[√ nam rige dativo. Se repite 'namo namah' 2 veces por énfasis.]

10. Let the wife love her husband. वधुर्भर्तुः स्निह्यतु ।१० ॥

11. Let the warriors follow their leaders and fight with the enemy (pl.).
Que los guerreros sigan a sus lideres y luchen con los enemigos.
क्षतिया नैतृनुगच्छन्तु शत्रुभिर्युध्यन्तु च ।११ ॥

12. At the river the boy is to meet his two sisters (instr.).
El chico se encuentre con sus dos hermanas en el río. बालो नद्यां स्वसृभ्यां संगच्छताम् ।१२ ॥

13. The world was created by the creator. लोको धात्रासृजयते ।१३ ॥

14. In the houses of pious givers alms is given to ascetics.
La limosna es dada a los ascetas en las casas de los piadosos donantes.
भिक्षो गृहेषु साधूनां दातृणां मुनिभ्यो यच्छयते ।१४ ॥
- Se da limosna a los ascetas en las casas de los piadosos donantes.
भिक्षं गृहेषु साधूनां दातृणां मुनिभ्यो दियते * ।१४ ॥
[* otro verbo posible: √ da → diyate / diyante. Perry, p. 52 regla 174]
15. King Bhoja was (avartata) generous toward the autor (loc.) of the eulogies.
El rei Bhoja fue generoso con el autor de los elogios.
नृपो भोजो दाता स्तोत्रस्य कर्तर्यवर्तत ।१५ ॥
16. Let servants always be useful to (sev) their masters (acc.).
Que los sirvientes sean siempre útiles a sus maestros. भृत्या भर्तृन्सदा सेवन्तु ।१६ ॥
17. For protection⁴ (acc.) betake yourselves⁵ to the gods³, the protectors² of the pious¹.
Para protegeros acudid (vosotros mismos) a los dioses, los protectores de los piadosos.
साधूनां रक्षितृन् देवान् शरणमाश्रयध्वम् ।१७ ॥
18. Men live by the graciousness of the creator.
Los hombres viven por la gracia del creador. नरा धातुर्कृपया जीवन्ति ।१८ ॥
19. O generous one, the poor bend *before thee*!
Oh generoso, los pobres se inclinan/postran ante tí! हे दातर् दरिद्रस् नमन्ते ।१९ ॥
20. The man leads his sisters to the city (pass. constr.). स्वसरो नगरं नरेन नययन्ते ।२० ॥